

Innspill til stortingsmelding om kultur og næring fra Hedmark fylkeskommune

Innledning

Hedmark fylkeskommune har jobbet målrettet og aktivt med den kulturbaserte næringsutviklingen de siste årene. Selv om en slik satsing kan ses i sammenheng med ordinær satsing både innen kultur og kulturutvikling og ordinær næringsutvikling, valgte man å øremerke 2 mill. kr til den kulturbaserte næringsutviklingen i 2004.

Hovedmotivasjonen for Hedmark fylkeskommunes satsing på kulturbasert næringsliv er blant annet en erkjennelse om at disse næringene genererer stor verdiskapning og at veksten i disse næringene er forholdsmessig stor sammenlignet med andre næringer. I tillegg kan en nevne at disse næringene er viktige bidragsytere både til tradisjonelt næringsliv og tradisjonelt kulturarbeid. Og som en indirekte konsekvens vil vekst i kulturbaserte næringer ha positive effekter for stedsutvikling.

Hedmark fylkeskommune valgte å fordele de 2 millionene i 2004 på en rekke mindre prosjekter. Retningslinjene for utdelingen innebar blant annet prosjektene skulle: ha verdiskapningspotensial, være nyskapende, være i utviklings- og/eller oppstartsfase (ikke ordinær drift) og profilere Hedmark fylke. Midlene ble utdelt som opptil 50 prosent av godkjente kostnader i prosjektene. Med krav om delvis egenfinansiering ønsket Hedmark fylkeskommune å forsikre seg om at aktørene hadde en forankret interesse og engasjement i prosjektene. Kunnskapsparken i Hedmark var en viktig samarbeidspartner i dette arbeidet. Med spisskompetanse innen dette næringsfeltet, og er Kunnskapsparken i Hedmark derfor en viktig samarbeidspartner innen den kulturbaserte næringsutviklingen i Hedmark fylke.

Aktivitetene som har fått støtte i 2004 innebærer blant annet merkevarebygging, skatearrangement, gruvesafari, filmprosjekt, musikkprosjekt og turer med hest og slede innenfor næringene reiseliv, musikk, film, teater, gårdsdrift og idrett. Dette viser noe av bredden innen den kulturbaserte næringsutviklingen.

I økonomiplanen for 2005- 2008 har Hedmark fylkeskommunes avsatt 4,5 mill. kr til å videreføre arbeidet med satsing på kultur næringer. Det betyr en årlig støtte på 1,5 millioner kroner de tre neste årene, avsatt til prosjekter innen kulturbaserte næringer.

Andre prosjekter utenom 'fondet for kulturbasert næringsutviklingsprosjekter' er det vært å nevne fylkeskommunenes satsning i forhold til Åker Gård, Film3 og Mjøs kryss. På Åker Gård utenfor Hamar utvikler Kunnskapsparken Hedmark et Senter for Mat og Måltidsopplevelser. Senteret tar sikte på å bli et nasjonalt senter for mat og måltidskultur og opplevelser og utvikles bl.a. i samarbeid med Hedmarksmuseet, Hedmark fylkeskommune og Statsarkivet i Hamar.

Musikkforeningen Mjøs kryss ble etablert i 2002 i Moelv som en medlemsforening for rytmisk musikk med næringsambisjoner i Mjøsområdet. Etter hvert har foreningen fått medlemmer fra hele Innlandet og har i dag ca 130 medlemmer. Musikere, produsenter, teknikere, designere og andre utgjør medlemsmassen. Foreningen driver musikkbransjeprojektene PopPartner og Skandinavisk MusikkUnion. Gjennom Omstillingsprogrammet for Innlandet, Interreg og egne midler, har Mjøs kryss og deres prosjekter mottatt i overkant av to millioner kroner.

Selskapet Film3 AS er en del av Lillehammer Kunnskapsparks satsing på kultur og media. Selskapet eies av de tre kommunene Lillehammer, Gausdal og Øyer sammen med Lillehammer Kunnskapspark AS, Hedmark og Oppland fylkeskommune. Film3 AS har tre satsningsområder: film, funding og facilitation. Selskapet har som mål å bli det mest dynamiske produksjonsmiljøet innen film og TV i Norge. Hedmark fylkeskommune har gått inn med til sammen 2 millioner kroner i denne satsningen.

Innspill

Hedmark fylkeskommune har følgende innspill til Kultur- og kirkedepartementets arbeide med ny stortingsmelding om kultur og næring:

1a) synspunkt på innhold

- landsdekkende situasjonsbeskrivelse (det er laget felles kartleggingsrapport over kulturnæringene for Hedmark og Oppland)
- situasjonsbeskrivelse Danmark/ Sverige, eventuelt andre land det er naturlig å sammenligne seg med
- bransjebeskrivelse for de ulike kulturbaserte næringene (som inngår i aktuell definisjon)
- Hedmark fylkeskommune ønsker ikke at Stortingsmeldingen skal fokusere på noen få næringen, men heller vise bredde innen denne næringen

1b) synspunkt på virkemiddelbruk

- Kartlegging av kulturnæringene i regionen
- Satsing på innovasjon og entreprenørskap
- Satsing på forskning og kompetanseutvikling
- Klyngebygging
- Infrastruktur
- Finne ildsjelene og entreprenørene
- Samarbeid over tradisjonelle grenser
- Forankre strategien lokalt, regional, nasjonalt
- Insitamenter for kommersiell kulturproduksjon og entreprenørskap
- Skape kreative møteplasser både for den enkelte bransje og for å samle ulike bransjer / aktører

2a) utfordringer

- Tradisjonelle oppfatninger om at kommersialisering av kunst/ kultur er negativt må brytes
- Viktig å beholde kvaliteten i kunst/ kultur selv om den kommersialiseres
- Bredden innen disse næringene innebærer at prosjektene både kan være motivert ut i fra et kunstnerisk eller kulturelt ståsted, men også fra et næringsmessig ståsted. En kan derfor ikke vurdere den kunstneriske kvaliteten på samme måte som ved et tradisjonelt kulturtilbud.
- Vanskelig å vurdere verdiskapingspotensialet i slike aktiviteter
- Prosjekter vil kunne endres og utvikles i samsvar med publikums respons, dette gjør at myndigheter også må være smidige i forhold til aktørene
- Vanskelig å få finansiert prosjekter i nye og kreative bransjer

2b) muligheter

- Oppnå synergieffekter som for eksempel økt turisme
- Ulike etniske miljøer vil kunne ha mye å bidra med innen denne type næring. Forskning viser at mye av verdiskapingen innen disse bransjene skjer i etniske eller tverrkulturelle miljøer, som for eksempel innen film/ musikk / matproduksjon med mer. I tillegg vil det også finnes nye markedssegmenter i ulike etniske miljø.
- Skaper stedsidentitet og dermed bidrar til stedsutvikling

- Opprettes fritidstilbud eller arbeidsplasser som kan gjøre steder attraktive for unge/nyutdannede.

3. Konkrete tekstinnspill

Eksempel 1, Mølstadhagen

Mølstad gård ligger idyllisk plassert på Nes i Hedmark, med vidstrakt utsyn over Mjøsa. Gården har røtter tilbake til vikingtid og er landets største solbærprodusent, i tillegg har gården en stor frukthage. I dag kan du kjøpe ferdigplukket bær og frukt, eller du kan plukke selv. Utover den tradisjonelle driften med bær og fruktproduksjon, jobbes det med produktutvikling og videreforedling av solbær. Det lages en solbærkokebok som skal gis ut i 2005. Gården utvikles også som et opplevelsessenter for hele familien. Her kan en hogge eget juletre og låven er full av høy som barna kan leke i. Det er planer om å trekke teater inn som en aktivitet her. Merke varebygging tas på alvor på Mølstad gård, og utviklingen av merkevarenavnet Mølstadhagen er godt i gang. Mølstadhagen har fått mye omtale i presse og tidsskrifter, både lokalt og nasjonalt.

Eksempel 2, Folldal gruver

Stiftelsen Folldal Gruver ble etablert av Folldal kommune i 1988 på samme tid som gruvedriften i Folldal og på Hjerkinns gradvis tok slutt. Stiftelsens arbeid går ut på å verne tekniske gjenstander, dokumentarkiv, produksjonslokaler, verksteder, boliger og annen bygningsmasse. Området framstår i dag som et enestående og helhetlig bevart industrikulturminne fra tidlig på 1900-tallet. Området videreutvikles i dag kommersielt med tanke på verning gjennom bruk. Togtur og omvisning i gruvene, museum, bevertning og utleie av boligbrakkene er noen av aktivitetstilbudene i dag. I tillegg skal nasjonalparksentret for Rondane, Dovrefjell og Sunndalsfjella legges hit. Siden 2003 har Folldal gruver fått årlige overføringer fra Riksantikvaren. I tillegg har bidragene fra Folldal kommune og Hedmark fylkeskommune gjort drift og bevaring mulig.

Eksempel 3, Festspillene i Elverum

Festspillene i Elverum er en festival som tar sikte på være et kvalitetstilbud innen musikk og andre kunstarter. Det legges særlig vekt på å presentere unge, talentfulle og lovende kunstnere. Festspillene har vært arrangert hvert år siden 1974, og blant publikum og utøvere betraktes festivalen som attraktiv, spennende og som en velrenommert kulturinstitusjon. Festspillene i Elverum er i tillegg et kulturarrangement som oppleves som en vekstimpuls for kulturliv, næringsliv og folkeliv i Hedmark og Innlandet for øvrig.